

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCCCCXLVII. ad annum MDXXVII.

Parisiis, 1644

Bvlla Tertiae Sessionis Sacri generalis Concilii Lateranensis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15644

Concilio. Responſione facta, idem magiſter Marianus ac-
cuſauit eorum contumaciam. Demum reuerendus pater
dominus Petrus Gryphus epiſcopus Foroliuienſis aſcendit
ambonem, & legit quamdam ſchedulã tenoris infra ſcripti.

ANNO
CHRISTI
1512.

BVLLA TERTIÆ SESSIONIS SACRI
generalis Concilii Lateranenſis.

*Iulius epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.*

Sacro approbante Concilio, ad illius, cuius perfecta
ſunt opera, laudem & gloriam, ſacrum Lateranenſe Con-
cilium proſequentes, in hac tertia ſeſſione Spiritu ſancto
fauente legitime congregata, quam alias tertio Nonas
Nouembris proxime præteriti faciendam in ſecunda ſeſ-
ſione indixeramus, & deinde de venerabilium fratrum
noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium conſi-
lio vnanimique aſſenſu, in hodiernum diem tenendam, ex
certis tunc expreſſis & aliis legitimis cauſis prorogauimus
& indiximus, eodem ſacro Concilio prorogationem &
indictionem huiuſmodi ex cauſis præfatis ſibi notis ap-
probante, poſt felicem fauſtamque cariſſimi in Chriſto
filii noſtri Maximiliani Romani imperatoris electi ſem-
per Auguſti huic ſacroſancto Lateranenſi Concilio ve-
ram adhæſionem & ſinceram vnionem, omnia & ſingu-
la per damnationis alumnos Bernardinum Caruaial, Guil-
helmum Briſſonet, Renatum de Pria, & Fridericum de
ſancto Seuerino, olim cardinales, eorumque fautores,
adhærentes, complices & ſequaces, ſchiſmaticos, hære-
ticos, & in ſuam ac aliorum perniciem debacchantes, v-
nitatem ſanctæ matris eccleſiæ ſcindere ſatagentes in
Conciliabulo Piſano, Mediolani, Lugduni, vel alibi,
quæcumque, quocumque & qualiacumque fuerint, et-
iam decimarum impoſitiones in vniuerſo regno Franciæ
per eos factas, quorum tenores & qualitates, ac ſi præ-
ſentibus de verbo ad verbum, non autem per clauſulas
generales infererentur, pro expreſſis haberi volumus,
vſque in præſentem diem acta, geſta & facta, conſcripta
& publicata ſeu ordinata, & in futurum forſitan gerenda,
quamuis ſint nulla, irrita & inania, & a nobis, præfato
Concilio ſacro approbante, damnata & reprobata fue-
rint,

ANNO
CHRISTI
1512.

rint, potiori pro cautela damnationi & reprobationi huiusmodi inhærendo, eodem sacro Concilio approbante, damnamus, reprobamus & detestamur, illaque nulla, irrita & inania, nulliusque roboris, efficaciam, effectus vel momenti fuisse & esse decernimus & declaramus. Nec non literas nostras, per quas, propter receptiones, fauores, adhærentiam & auxilium, per regem Franciæ & nonnullos alios regni Franciæ prælatos, officiales, nobiles & barones schismaticis & hæreticis in dicti Conciliabuli Pisani damnati & reprobati prosecutione notorie præstita, regnum Franciæ, & præsertim Lugdunum, ducatu Britanniae excepto, sub data videlicet Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo duodecimo, Idibus Augusti, pontificatus nostri anno nono, de fratrum prædictorum consilio, ecclesiastico subiecimus interdicto, nundinasque Lugduni fieri solitas, in Lugduno extunc de cetero fieri inhibuimus, dictasque nundinas in ciuitate Gebennensi faciendas transtulimus, cum decretis, declarationibus, inhibitionibus, omnibusque & singulis in eis contentis clausulis, similiter sacro Concilio prædicto de illis plenariam notitiam habente ac approbante, innouamus: regnumque præfatum, vt præfertur, illiusque ciuitates, terras, oppida & loca quæcumque huiusmodi interdicto subiicimus, ac ipsas nundinas ex Lugduno in ciuitatem præfatum Gebennensem faciendas transferimus. Et vt sacrum hoc Lateranense Concilium ad finem vberriam fertilitatis deducatur, aliaque plura & grauiora in hoc sacro Lateranensi Concilio tractanda & discutienda veniant ad Dei omnipotentis laudem, & vniuersalis ecclesiæ exaltationem, quartam sessionem continuationis celebrationis ipsius quarto Idus præsentis mensis Decembris faciendam, sacro Concilio præfato omnia approbante, indicimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prosecutionis, voluntatis, damnationis, reprobationis, detestationis, decreti, declarationis, innouationis, interdicti, translationis & indictionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursum.

Datum Romæ in publica sessione, in Lateranensi sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis dominicæ 1512. tertio Nonas Decembris, pontificatus nostri anno decimo.

ANNO
CHRISTII
1512.

D. de Comitibus.

Qua quidem scheda, ut præmittitur, perlecta, idem reuerendus pater Petrus episcopus petiit, an placerent paternitatibus suis contenta in dicta scheda. Et omnes & singuli responderunt, placere contenta in dicta scheda. Fuit insuper indicta quarta sessio, quarto Idus præsentis mensis. Et hæc fuerunt pro tertia sessione. Super quibus idem magister Marianus de Cuccinis procurator petiit instrumentum & instrumenta, &c. Et incepto per sanctissimum dominum nostrum glorioso hymno, Te Deum laudamus, & capella prosequente, & usque ad finem perducto, sanctissimus dominus noster cum cardinalibus & aliis prælatis recessit, & venit ad sanctum Petrum in palatium apostolicum in Vaticano.

Iulio huius nominis secundo pontifici maximo, Alexius episcopus Melfitanus affectissimus famulus, salutem plurimam dicit, perpetuamque felicitatem.

Non me præterit, sapientissime pontifex, parum pii minusque grati erga Deum animi esse, quidquam ex iis quæ nobis contingunt, alii cuiquam quam illi, eiusque abstruso iudicio tribuere. Propterea quæ fortunam & factum appellant, aut nulla esse, aut si qua sunt, ego quidem illi subiici sentio: tantumque sideribus tribuo, quantum est, quod nihil ex eius potentia detrahere possit. Verumtamen & diuum Augustinum diuinarum humanarumque rerum interpretem eminentissimum, causas fortuitas non esse nullas, sed latentes asserere, & mihi plurima & grauissima infortunia ab ipsis fere statim incunabulis accidisse, eoque grauiora, quo præter omnem spem opinionemque incidere, sat scio. Quibus illud quoque tanto magis annumerauerim, quanto nihil ego enixius curo, quam ne quid a me vel dicatur, vel fiat, quod tibi non placeat. Iussus itaque a te, ut in tertia tui sacri apud Lateranum Concilii sessione concionarer, nec ignarus maxima vocis & laterum, & eadem vel minori fortasse di-

ANNO
CHRISTI
1512.

sciplinarum inopia laborare, nihil horum, quo rem euitarem, causatus sum, temerarium, & non minus stolidum arbitratus, quidquam de iis tuo præcepto opponere, quæ tibi quoque nota esse viderentur. Præterea quæ postea suasere, vt rem iam præparatam & intermissam sententia mutata resumerem, quod & hæc ex ipsa oratione facile percipere poteris, & epistolæ ad diem ipsius concionis properandum est. Fuit hic tertio Nonas Decembris, cum sol longissime a nobis recedens, & nos obliquus respiciens, dum paruam hemisphærii nostri partem ambit, dies breuissimos reddit: cumque ad ea quæ in Synodo agenda erant, vix totus suffecturus videretur, res, vel potius necessitas ita tulit, vt eodem ante omnia Lateranum tibi e Vaticano eundem esset. Per properandi igitur curam magna ex parte somno excusso, nos fere antelucanos prætolandi prosequendique tui gratia Vaticanum deduxit: vbi antequam exires, tanta vis imbris procellosi inhorruit, vt diurnam serenitatem quæ nobis otiosis præcesserat, iter facturis refarcire velle sibi videretur. Existi tamen, quæ tua constantia est, & procella paulisper cessante, totum fere iter pluuiosum perfecimus. Itaque membra quæ natura regi non patitur, vento, aqua & anni tempore gelida, cetera vestibis prælongis & madefactis grauata erant. His maxime impeditos, mulis descendentes cœnum excepit, ex cœno sitibundos, famelicos, fessos, madidos, implicitos, cœnulentos & somnolentos ædes vastissima, nulla testudine, sed tignis tecta, & crebris transfennis, per quas magnæ naues transmitti possent, patentissima: eadem multitudinis hominum & murmuris, strepitus ac lamentorum ex incommodis orientium, algorisque plena. Sic affecto misero mihi, & innata, quod dixi, vocis & corporis imbecillitate laboranti, a tot incommodis circumuento, vento, imbre, procella crepitantibus, & murmure, tecto & transfennis templi verba intercepturis, concionandum erat. Insuper suggestum ascendi, sicut e regione transfennarum altissimarum ac latissimarum, sic a te, ad quem labores meos & verba direxerā, longe, iussu quidem tuo, ante inceptam Synodum positum, quo magis multitudinis auditui quam tuo consuleretur. Omitto, quod quidam ad suum commodum cuncta trahentes, ita tunc

quoque ad reddendum Deo & iustitiæ debitum se difficiles duosque præstitero, ut sicut te multosque ex patribus per totam fere sessionem sollicitos ac suspensos tenere, ita me quoque in actionis medio* turbabundi videntur. Super his mitra caput, parum eius hiberna infula te cti capax, sic angebat, ut non magis nuperrime simul omnes in itinere sub imbre ad Lateranum, quam ego tunc sub illa ad orationis calcem properarem. Sed sicut quondam toti Græciæ belli, ita nunc mihi huius mali Paris causa erat. His ergo tot simul factum est, quorum vel vnum suppetiisset, ut ne tu, nec pars maxima sacri senatus & patrum audire me quiuerit. Quamobrem hæc mihi postea singula memoria repetenti, nec diiudicare queunti, quibus minus fecerim satis, illisne, quibus ita me affectum & properantem locus audire permisit, an quibus id ex parte vel omnino negavit: expedire visum est, magnis etiam viris id suadentibus & amicis flagitantibus, ut institutum transgrederer, & orationem impressoribus darem, quo & omnibus qui adfuerant, hac saltem ratione facerem satis, & longe pluribus tacendo prodessem, quam dicendo profueram. Si tamen ea sit, ut, quod eius initio maxime optavi, aliquibus conferre possit. Tua beatitudo, si id ei cumulus & magnitudo cogitationum ac rerum agendarum permiserit, ita leget, ut omnem fructum laborum meorum in eo maxime versari existimet, ut a te vno probentur.

ANNO
CHRISTI
1512.* f. tur-
batur

*Alexii episcopi Melfitani oratio quam habuit in tertia sessione
sacri Lateranensis Concilii, iussu Iulii secundi
pontificis maximi.*

Maxime vellem atque optarem a Domino Iesu Christo, in cuius nomine, ut par est credere, te duce, beatissime pater, hic facer senatus, præclarus Procæsar, insignes reguli, Cæsaris, regum & aliorum principum oratores, ornatissimi præfules, & ceteri qui adsunt humanissimi viri, huc hodie conuenere, ut eadem sinceritate pietateque mentis, qua ego erga beatitudinem tuam, vniuersam ecclesiam & horum singulos sum verba factururus, omnes præsentés atque absentes, quibus celebrandæ Synodi onus incumbit, rem tam salubrem & pernecessariam agendam suscipiant, suo tempore agant, & ad finem perdu-

ANNO CHRISTI 1511. f. tit. c. xii.

cant. Mihi vero post annos octo & quadraginta, quibus maxima ex parte in hac aulica luce, in sacro tuo aliorumque summorum pontificum, & vestro, patres, mihi iucundo venerandoque conspectu versatus consenui, huius saltem suscepti hodie muneris labor optatum pariat fructum, vt sacrosanctæ matri ac alumnae ecclesiæ, si non omnino (neque enim tanti me facio) vel aliqua ex parte con-ducatur. Et quoniam vbi factum opus est, compertum habeo parum verba proficere: & sicut rectam valetudinem non conferri, ita nec res magnas solis verbis confici posse; præcipue vero ratione, & eius ministris mente ac lingua, nos a ceteris animantibus differre: sed his tantis naturæ bonis ita quosdam abuti, vt raro admodum vtantur concordia mentis & linguæ, sed plerumque aliud habent in ore, aliud in corde; quæ fere sola sunt instrumenta consilii: hoc autem morbo vbique, sed præsertim in Synodo, re omnium quæ ad religionem & præsentem futuramque salutem hominum pertinent, maxima, cum ingenti discrimine vtriusque salutis laborari: me denique in tanti morbi, tamque magnæ rei & imbecillitatis meæ cogitatione pene deficere: summus ille artifex mentium illustrator & auctor inuocetur, qui & extinctas eas accendit, & accensas inflammat, & ab illis ora dissonare non patitur, quique in igneis linguis apparuit, & ora infantium fecit diserta. Veni creator Spiritus, mentes tuorum visita, imple superna gratia, quæ tu creasti pectora. Utinam tuos, Domine, utinam tuos tuæque gratiæ capaces nos reddas. Hoc ergo duce, quod ipse concedat, quam breuius mihi fieri poterit, de Concilio deque ecclesiâ differendum est. Et primo altius earum primæua figura & origine repetitis, mixtim etiam incremento, maiestate potestateque ostensis, nec non utilitate & commodo quæ ex eis humano generi proueniunt, ex parte enumeratis; postremo, mutata a me sententiâ reddita ratione, dicendi faciam finem. Per hæc enim, etsi pro rei magnitudine paucissima parumque ornata, opitulante illo qui & publice ab omnibus, & priuatim a me inuocatus est, siue rationibus, siue exemplis, siue auctoritatibus innitendum procedendumque in Synodo fuerit, recte omnia consuli, & consulta rectius decerni, & decreta rectissime executioni mandari

quam facillime poterunt. Cum Redemptor & legifer
 noster hominem, paruum mundum, collapsum erigere ac
 instaurare cum suis Patre & Spiritu statuisset, nec in opere
 discedere a prima eius productione, cui etiam totam Tri-
 nitatem adfuisse, per verbum, *Faciamus*, perspicuum est,
 cum in ceteris rebus, quantumuis bonis, multis ac magnis
 creandis, *Dixit*, &, *Vidit*, de Deo singulariter a Mose pro-
 feratur: quod & in Iordane amni, per sacri ac salutiferi la-
 uacri institutionem, & in patefacienda, pro capacitate vi-
 furorum, gloria sua super montem Thabor tribus, & non
 paucioribus, discipulis qui eum comitabantur; & passim
 per totam legis traditionem, & demum in corroborandis
 instruendisque discipulis, per Spiritum sanctum in eius
 nomine a Patre missum, plenius declarauit: rediturus ad
 Patrem, & a terrenis ad caelestia corpore transcensurus,
 ita duodecim discipulos (& orando Patrem, *Fac*, inquit,
Pater, vt hi vnun sint, sicut & nos vnun sumus: & eos mo-
 nendo, *In hoc*, inquit, *scient omnes, vos meos esse discipulos,*
si vos mutuo dilexeritis) institutos reliquit, vt capiti, quod
 in primis suas vices gerere voluit, reliqui vti membra con-
 nexi, per toties repetitum praecipuum mutuae caritatis &
 pacis, vnum corpus completerent. Et quod vas electionis
 Paulus ait: *Singuli eius membra, & aliorum alii, vt vnus cor-
 poris partes forent*. Quod etiam a duobus & septuaginta pa-
 riter ab illo electis, & ab aliis qui ad fidem vndique quo-
 tidie confluebant: *Multitudinis*, inquit Lucas, *erat cor v-
 num & anima vna*: & a posteris per traditionem vtriusque
 ordinis, & curam eorum qui illis succedere, quam dili-
 gentissime obseruatum fuisse, omnibus qui historias euol-
 uerint, plenissime constat. Et deinde per inauditam & in-
 credibilem constantiam & fortitudinem eorum aliorum-
 que martyrum, & victorias de saeuissimis tortoribus par-
 tas, religione longe lateque per totum orbem diffusa, &
 ecclesiis pro conditione locorum & temporum super re-
 giones vel prouincias constitutis, & eisdem praeter man-
 datum exemplumque principis, naturae quoque ratione
 edoctis, res omnes disiunctas per se imbecilliores fieri;
 coniunctas vero, validiores: singulae suae saluti diuturni-
 tatiue consulentes, id ipsum sedulo seruare curarunt,
 dum annis fere singulis capite citiusque cum suis mem-

ANNO
CHRISTI
1512.

bris in locum omnibus tutum & commodum coeuntibus, quæ corripere emendarique oporteret, accuratius pensitata atque discussa, ad incrementum omnia, conseruationemque religionis, publicam honestatem, bonos mores, animarumque salutem redigebantur. Interdum etiam, cum res exigeret, sua cuique iura quasi municipalia pro salute proprii gregis & commodo statuebant. De rebus vero ponderosis & dubiis summum caput, vt communis omnium magister & doctor, consulebatur. Quo fiebat, vt, si quando hæresis vel alia res grauis & perniciosi exempli alicubi oriretur, præsertim quæ religionem & publice leges offenderet, ad illam euestigio reprimendam patres vndique, præcipue tamen probatissimi, eruditissimi ac integerrimi quique accersebantur, & ad locum tempusque aptum, a capite delectum, & ab ipsis approbatum, conueniebant. Vbi non minus ardentissima dilectione in Deum, quam mutua inter se & erga proximum, quod est vniuersum genus humanum, caritate, omnia simul prospicientes, & singula sedulo scrutantes & ponderantes, vt quæ ad omnes pertinerent, ab omnibus reciperentur vel eliminarentur: quæ infringenda diiudicassent, pro irritis & inanibus; quæ vero probanda, pro venerandis sanctisque ab omnibus habebantur: & ita eorum consultis atque decretis publice ab orbe vniuerso parebatur, vt vel si plures mundi sententia Democriti essent, eorum iussis obtemperaturi viderentur. Hac ratione sacræ Synodi malis erant metus, bonis spes, vitiis pœna, virtutibus præmium, laboribus quies, studiis fomes, incrementum iustitiæ. Hac ratione turbulentissimæ, seditiosissimæ ac perniciosissimæ hæreses extinctæ deletæque fuere, & fide sacrosanctaque religione enucleata & explicata, earumque capitibus & articulis stabilitis, mundus, expulsis errorum tenebris, eam aliquamdiu totus retinuit, in qua nunc breuis eius angulus luce ambulat veritatis. Hac ratione tot sacri & saluberrimi Canones, duces præstantissimi ad bene beateque viuendum, & ad temporaneam comparandum, æternamque salutem promerendum, per ipsas Synodos sanciti conscriptique fuere, quibus non minor fides & auctoritas quam ipsis euangelii attributa est: & quorum si quæ a nobis ratio curare haberetur, ad has

fordeſcēditatemque morum, ad quas per eorum contemp-
tum & Conciliorum intermiſſionem deuenimus, non
vtique deuentum fuiſſet. Hac ratione Vrbanus pontifex
huius nominis ſecundus, Synodo habita, totum fere oc-
cidentem exciuit, & numeroſiſſimæ ac potentiſſimæ ex-
peditionis illius auctor factus, Antiochiam & Ieruſalem
præclara eccleſiæ membra, & alias inſignes vrbes & re-
gna cum ingenti gloria recepit. Et poſt eum, ne amitte-
rentur, Paſchalis & Gelafius pontifices ſupplementis, com-
meatu & pecunia exercitui in Aſia ſubueniri fecere; & Cal-
iſtus huius nominis ſecundus, nongentorum patrum,
qua nullus ante & poſt eum frequentiorem vſquam, in
hoc ipſo Laterano ad idem opus Synodum habuit, vbi
tu quoque, beatiffime pater, huius & aliorum exemplo,
& recto, vt par eſt credere, animo, hanc edixiſti, quod
bonum, fauſtum felixque tibi, vniuerſæ eccleſiæ & nobis
omnibus fit, & ad eundem per illos mouearis effectum.
Hac ratione cum alii, tum Innocentius hoc nomine ter-
tius, qui etiam Laterani ad hoc ipſum quingentorum pau-
lo minus patrum Concilio interfuit & præſedit, tanta au-
thoritate fuere, vt imperatorem & reges Galliarum, Hi-
ſpaniarum & Neapolis ad idem properandum compule-
rint. Hac præterea ratione imperatores pedibus nudis,
non breui ſpatio per niues curſim ante mœnia procumben-
tes, & alii ad pedes pontificum inermium certe, ac ſola
innocentia munitorum prouoluti, eorum veniam preca-
bantur. Maſti virtute & vere felices pontifices, quibus
tantum vltro a ſummis etiam principibus venerationis &
verecundiæ pendebatur: feliciores principes, qui in per-
ſonis hominum tantum Deo timoris cultuſque exhibe-
re non hæſitabant. Feliciffimi & hi & illi, qui deſiſtis
odiis ſic ad mutuam dilectionem conuertebantur, vt
alterorum alteri quam libentiſſime onera ferrent, quo
lex Redemptoris per vtroſque adimpleretur; qui que non
ex potentia licentiam, ſed contra ex licentia potentiam
penſitabant: nec quod ſibi placeret, ſed quod omnibus
expediret, quodque deceret, non quod liceret proſpici-
entes, anteponebant. Denique, qui ex maioribus non
eos, quos & ipſi ante gerendum magiſtratum & omnes
boni vituperarent & reprobarent, ſed quos ſcirent omni
laude

ANNO
CHRISTI
1512.

laude commendationeque dignos, imitandos sibi & superandos pro viribus proponebant. Sed quid ego his fideribus immoror, quæ quamuis per se micarent, magna ex parte ab aliis lumen mutuata fuere; & non ad illas fulgentissimas stellas recurro, qui ita perpetuo vixere, ita variis modis pro fide, proque ecclesia certauere; ita denique toti Deo dediti, gratiam eius promeruerunt, ut facile affirmauerim, multa illum propter eorum merita suamque patientiam sustinere, quæ per suam iustitiam nequaquam sustinisset? Quis enim, qui eorum facta vel dicta vel scripta scrutari voluerit, non inueniet vel primos illos tres & triginta a Petro Melchiadem usque vno tenore & viuendi summa cum temperantia, & gerendi magistratum summa cum sapientia, & subeundi quæuis pericula pro fide proque ecclesia summa cum fortitudine, denique migrandi a temporanea vita ad æternam summa cum alacritate & gaudio, ita certasse aduersus Romanum imperium & reliquas orbis terrarum nationes & vires, ut non modo illis iniuriantibus & impugnantibus ecclesiam, pro qua certabant, suo sanguine solidauerint, dilatauerint & extulerint, sed ita ipsos quoque hostes orbis domitores & armis insuperabiles deuicerint, ut sibi corona victoriæ cælique regno per martyrium comparatis, illos illorumque successores ecclesiæ iugo æternum subegerint? Vel subsecutos a Siluestro ad splendidissimum sidus Gregorium Gordiani, totidem quidem numero, quamuis alio rerum cursu tenoreque certandi, persecutione ecclesiæ per Christianos principes in fauorem protectionemque conuersa; ita & præcepta sui principis seruantes, & exempla maiorum sequentes, dignitati incrementoque religionis & ecclesiæ consuluisse, ut ipsi quoque omnes, sicut priores, iure optimo in diuorum numerum sint relati. Tantum præterea pietate, ingenio, disciplina, moderatione, & omni virtutis genere valuisse, ut cum ipsi, tum eorum imitatione posteris quoque immanissima hominum monstra, vel potius fauissimas feras, Gothos, Vandalos, Longobardos, & alios huiusmodi, eorumque reges usque adeo leniuerint, ut ex truculentissimis cicures mansuetosque reddiderint: denique labore, inedia, siti, vigiliis, continentia, studio iustitiæ, & illiciti abstinentia lucri, hanc quam videmus

amplitudinem & opulentiam nobis comparauisse, per
quas delicias quotidie magis inuoluimur, & opibus pene
inſanimus. O felix ſæculum, quod illos viros non mor-
bum, vt alios, rebus eccleſiæ, ſed eius morbis & periculis
preſentaneum remedium attuliſti! O te eccleſiam tui
ſponſi gratia plus quam prudentiſſimam, quæ ita tuis pri-
mordiis conſuluiſti, vt tales tunc, non quales poſtea mul-
tis temporibus experta es, rectores defenſoresque ha-
beres! O * ſolum tunc certe beatiffimum, quam reueren-
ter te intueor, oſcularique geſtio, quod illos & tuliſti &
aluſti, & magna ex parte produxiſti! Poſtremo qui eſt,
qui hoc etiam in cogitatione auctæ vel conſeruatæ, cum
in occidente, tum in oriente, eccleſiæ non perpende-
rit, ita vtramque partem patres earum inſtituiſſe, vt ſi
quando forte inter ſe diſſentirent, acuendi potius inge-
nia ſtudio, & perficiendi fidei perſpicuitatem, quam per-
uertendæ cauſa veritatis, tunc quoque modeſtiori qua-
dam æmulatione vtraque abſtineret a vitiis, & bonis mo-
ribus inhæreret, & ambæ pariter ad religionis conuerſa-
tionem proficerent? Quod * quando tunc valeret, donec *
preſtari potuit, fatiſ & Roma olim, deleta Carthagine,
& ab annis aliquot occidentalis eccleſia, orientali col-
lapſa, ſicut experta eſt, ita membra eius quæ recte viuunt
& ſentiunt, non ſero pœniteret. Digna proſecto res,
quæ a multis accuratius cogitetur & ante omnes a te,
beatiffime pater, qui mancam & imperfectam felicita-
tem tuam putare propterea ſæpe viſus es, quod earum
vtrique pariter, totique orbi, quod tuæ ſanctæ ſedi da-
tum eſt, non ſimul præſideres. Eat nunc quiſpiam, &
Zoroaſtrem vel Trimegiſtum, vel Phoroneum, vel Piſi-
ſtratum, vel Lycurgum, vel Solonem, vel Numam Pom-
piliū, vel alios, non dicam cum legifero Redempto-
reque noſtro, ſed vel cum iſtis ſeruis eius, præfertim,
quos dixi ſex & ſexaginta, conferat; quos ille ita parti-
tus eſt, vt æqua portione, & plus quam miranda ratione,
& primi conſtituendæ tuendæque veritatis, paſcendarum-
que ouium curam martyrio; & ſecundi eadem cura volun-
tatem martyrii terminarent, & alterutri ſuo numero an-
nos eius temporales æquarent: vel aliis occidentalis &
orientalis eccleſiæ luminibus anteponat, qui vltra lucem

ANNO
CHRISTI
1511.* id est,
terra

* quia

Locus ob-
ſcurus.

ANNO
CHRISTI
1511.

veritatis, vita etiam, moribus, institutis, scriptis & præceptis longissime illos excelluere, & demum tantum auctoritatis & ipsi consecuti, & successoribus impertiti sunt, ut non præcepto vel imperio, sed nutui eorum subiici, omnes felicitatis loco haberent. Multa grauius & copiose præco Christi egregius, eruditissimus vir Ægidius Viterbiensis de ratione Conciliorum, deque accepto detrimento per intermissionem, & vtilitate per frequentationem eorum consequenda, disseruit prima oratione, qua hoc sacrum est auspicatus Concilium: aliquanto plura Thomas Caietanus, philosophicæ ac theologicæ rationis vti peritissimus, ita disceptator acerrimus, de triumphante ac militante, deque Pisana, ut ipse appellat, ecclesia. Non paucis etiam præful Spalatensis, disciplinarum quas dixi, non vulgaris professor, sua cum Turcis prælia pro defensione communis tecum gregis inita descripsit, beatissime pater. Ego quoque perbenigne a te iussus ut idem onus subirem, & humanissime monitus, ne his mihi præuiis factis longissimo cederem interuallo, pro viribus multa de Synodis, earumque definitione, appellatione, origine, causis, numero, conatu & fine, multa de prauis sectis siue hæresibus, multa de apostolis, de martyribus, & de singulis diuorum ordinibus, de comparatione bonorum piorumque sacerdotum cum diuinis spiritibus, de Siluestro pontifice, de Constantino principe, de prima Synodo & eius 318. patribus, omnibus in diuorum numerum relatis, & de reliquis vniuersalibus Synodis singulatim, & aliis memoria dignis, multa distincte de vniuersa triumphante ac militante ecclesia, deque lethifera sibi & aliis turba Pisana, malis consiliis & artibus nixa, & in caput suum more gigantum, conspirationis furiis ac insidiis agitata, & a te quam prudentissime per veri ac legitimi Concilii edictionem confusa & eneruata: vbi de te quoque non pauca, seruato tamen modo, ne Laco natus, & in Concilio constitutus, principi, & meo, & viuo, & præfenti, ac de me bene merito assentari viderer. Post hæc de præfentis Synodi ratione, pro cursu nostrarum rerum ac temporum, in quo, cum ad leuamen fortassis aliarum multarum & ingentium Christiani nominis cladum hoc saltem Deus concefferit, quod hæresibus,

quæ vt plurimum causæ Conciliorum fuere , nec publice , nec impune laboramus ; reliquum foret decernere , vt instaurationi ac propagationi religionis in hoc perangusto Europæ angulo per discordias & ignauiam coarctatæ , magna virium parte incumberetur. Sed quoniam tanto operi frustra insisteremus , nisi prius Deus iratus nobis placaretur , qui in tanta corruptione morum & bellorum ac simultatum culpa constitutis placari non posset : & propterea multis , & acriter in mores , & pleraque flagitiorum & scelerum , præcipue tamen in perniciosam ambitionem , pestiferam omnium rerum venalitatem & luxum intolerabilem , & innumera detestanda quæstus & nefanda libidinis genera , & execrandas lusiones diebus sacratissimis , earumque comites blasphemias non ferendas inuecturus ; mala etiam consilia , mutuas fraudes & cupiditatem rerum alienarum , ex quibus discordias & bella intestina oriri fouerique constat , & sæuissimas Christianorum inter se trucidationes , ac tanti effusi sanguinis , cuius dimidio minus ad profligandum communem hostem suppetiisset , causas detestaturus ; & idcirco de morum corruptione & culparum inhibitione , de tollendis vndique discordiis , & pace vbiq̃ inferenda , deque salutifera in communem Christiani nominis hostem expeditione , & eius impræsentiarum occasione non pauca ; postremo te in primis , tuorum verborum non immemor , & deinde imperatorem & reges singulatim ac nominatim , & alios principes & populos Christianos , ad illam , quod sperabam nonnullos eorum adfuturos , hortaturus : multa , inquam , de his , & quæ ad ea pertinent , iam literis & memoriæ mandata , dicenda , & tribus vix horis absoluenta paraui. Sed vbi animaduerti , quam parum vel Ægidii mei , paucis vel nullis eorum qui ad Concilium expectabantur , superuenientibus , verba profecerint , vel Thomæ ecclesia , etsi nunc egregie per te re nauata , in meliori spe constituta , maxime Cæsare in tuum sanctum fœdus recepto , tunc certe adhuc fluctuante : vel Spalatensis , peruersè non in Turcas , sed inter Christianos bellis feruentibus : concidi præ indignatione , fateor , animo ; & hoc ex parte vel tuæ fortis , pro maiestatis celsitudine , & felicitatis immensitate ;

ANNO
CHRISTI
1512.

vel meæ, pro exilitatis humilitate; vel, vt rectius dicam, temporis & hominum peruersitati adscribens, quod cum tamdiu tamque vehementer Concilium inuocarent & cuperent, nunc inceptum, etiam vocati & iussi, postponunt: multorum dierum ac noctium labore, vigiliisque abiectis, valereque ad tempus vel perpetuo iussis, ne loco præmii risum, vt ad tempus minus pertinentes, reportarent; quod ad absentes non parua ex parte pertinebat oratio, mutata sententia, his paucis apud te coram sacro senatu & his patribus agendum putauit, cuius & potestatem supremam, & computati cum aliis, numerum vigesimum & centesimum explere, & auctoritatem & sapientiam in quacumque re maximam noui, & voluntatem ad omnia quæ in Concilio agenda, tractanda complendaque sunt, propensioem esse par est. Quod si id minus ex voto & tua vel aliorum sententia cesserit, & quod initio pollicitus sum, in repetenda primæua figura vel origine Conciliorum & ecclesiæ, & eorum incremento, maiestate potestateque declarandis, vtilitate etiam & commodo, quæ omnibus conferunt, recensendis: denique in reddenda mutatae meæ sententiæ ratione, parum fortasse fecerim satis, in primis a tua beatitudine, & deinde a ceteris omnibus veniam peto. Et vt in eo merito desinam, a quo incepti, tu sancte Spiritus adsis, & ita meis faueto votis ac precibus, vt quæ tibi grata, summo pontifici, vniuersæ ecclesiæ, & cum suis principibus toti generi Christiano, & dignitati Concilii profutura sunt, ipsi pontifici & his patribus decernenda inspices. Qui cum Patre & Filio in vnitae perfecta viuis & regnas in sæcula sæculorum. Amen. Dixi.

Locus obscurissimus, quales in hac oratione complures.

SESSIO IV.

ANNO a natiuitate Domini millesimo quingentesimo duodecimo, indictione decimaquinta, pontificatus sanctissimi domini nostri Iulii diuina prouidentia papæ secundi anno decimo, die vero Veneris decima supradicti mensis Decembris, fuit celebrata quarta sessio in ecclesia Lateranenſi de Vrbe, præſente & præſidente præfato sanctissimo domino nostro Iulio in loco consueto. Et fuit celebrata Missa Spiritus sancti per reuerendiss-

Bb iij